

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 18 lutego 2014 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi XI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. z dnia 27 sierpnia 2013 roku i przyznał wnioskodawczyni G. R. prawo do odsetek od wypłaconego zasiłku chorobowego za okres od dnia 9 listopada 2011 roku do dnia 30 listopada 2011 roku z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej.

Powyższe orzeczenie Sąd Rejonowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych.

G. R. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą z tytułu której podlega ubezpieczeniom społecznym. Od dnia 18 października 2011 roku do dnia 30 listopada 2011 roku była niezdolna do pracy z powodu choroby. W związku z tym składkę za październik 2011 roku opłaciła w dniu 10 listopada 2011 roku w zaniżonej wysokości, za 17 dni. Decyzją z dnia 2 grudnia 2011 roku została pozbawiona zasiłku chorobowego za okres od dnia 18 października 2011 roku do dnia 8 listopada 2011 roku z powodu wykonywania pracy zarobkowej podczas orzeczonej niezdolności do pracy. Natomiast decyzją z dnia 9 grudnia 2011 roku stwierdzono, iż wnioskodawczyni nie ma prawa do zasiłku chorobowego za dalszy okres, tj. od dnia 9 listopada 2011 roku do dnia 30 listopada 2011 roku z powodu niepodlegania ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 1 października 2011 roku z uwagi na opłacenie składki za październik 2011 roku w zaniżonej wysokości. W dniu 20 grudnia 2011 roku wnioskodawczyni dopłaciła składkę za październik 2011 roku a w dniu 21 grudnia 2011 roku złożyła korektę deklaracji wraz z wnioskiem o wyrażenie zgody na opłacenie składki po terminie. Pozwany nie wyraził zgody na opłacenie po terminie składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe za październik 2011 roku.

Następnie decyzją z dnia 14 marca 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, iż wnioskodawczyni podlega dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 19 czerwca 2006 roku do dnia 31 października 2007 roku, od 1 marca 2008 roku do 30 czerwca 2008 roku i od sierpnia 2008 roku do 30 września 2011 roku. Wyrokiem z dnia 26 lipca 2012 roku Sąd Okręgowy oddalił odwołanie wnioskodawczyni od powyższej decyzji. Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2013 roku Sąd Apelacyjny po rozpoznaniu apelacji wnioskodawczyni zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i ustalił, iż dobrowolne ubezpieczenie chorobowe G. R., jako osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą nie ustało z dniem 30 września 2011 roku. W uzasadnieniu orzeczenia podniesiono, iż w rozpoznawanej sprawie zachodził uzasadniony przypadek pozwalający na wyrażenie zgody na opłacenie składki na ubezpieczenie chorobowe za październik 2011 roku po terminie. W konsekwencji dobrowolne ubezpieczenie chorobowe nie ustało z dniem 30 września 2011 roku.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał, iż odwołanie ubezpieczonej zasługuje na uwzględnienie.

Sąd meriti wskazał, że zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego (art. 6 ust.1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa - Dz.U. nr 60 poz. 636 z 1999r. ze zmianami). Zasiłek chorobowy przysługuje również osobie, która stała się niezdolna do pracy po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli niezdolność do pracy trwała bez przerwy co najmniej 30 dni i powstała nie później niż w ciągu 14 dni od ustania tytułu ubezpieczenia chorobowego (art. 7 pkt 1 powołanej ustawy).

W ocenie Sądu Rejonowego bezsporne jest, iż pierwotnie wnioskodawczyni odmówiono prawa do zasiłku chorobowego za sporny okres z uwagi na ustalenie, iż nie podlega ona ubezpieczeniu chorobowemu od października 2011 roku z uwagi na opłacenie składki w zaniżonej wysokości. Natomiast wydanie decyzji przyznającej prawo do zasiłku chorobowego było skutkiem wydania – bez przeprowadzenia postępowania dowodowego, w oparciu o dokumenty zgromadzone już w toku postępowania przed organem rentowym - przez Sąd Apelacyjny wyroku ustalającego, iż ubezpieczenie chorobowe wnioskodawczyni nie ustało z dniem 30 września 2011 roku. Przesłanką do

powyższego ustalenia było stwierdzenie, iż nieprawidłowo ZUS nie wyraził zgody wnioskodawczyni na przywrócenie terminu do opłacenia składki na ubezpieczenie chorobowe za październik 2011 roku. Analogiczną decyzję mógł już podjąć organ rentowy na etapie rozpatrywania wniosku G. R. o przywrócenie jej terminu do opłacenia spornej składki. Dysponując dokładnie tymi samymi danymi, jak Sąd Apelacyjny, podjął decyzję dokładnie przeciwną. Nie stało nic na przeszkodzie temu, aby decyzja w tym zakresie była pozytywna. Kluczowa była kwestia interpretacji art. 14 ust.2 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłaca zasiłek chorobowy bieżąco po stwierdzeniu uprawnień. Zasiłek wypłaca się nie później jednak niż w ciągu 30 dni od daty złożenia dokumentów niezbędnych do stwierdzenia uprawnień do zasiłków (art.64 ust.1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa - Dz.U. nr 60 poz. 636 z 1999r. ze zmianami). Jeżeli płatnik składek nie wypłacił zasiłku w terminie, o którym mowa w ust. 1, jest on obowiązany do wypłaty odsetek od tego zasiłku w wysokości i na zasadach określonych w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych (art.64 ust.2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa - Dz.U. nr 60 poz. 636 z 1999r. ze zmianami) .

Jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności (art.85 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych Dz.U. nr 137 poz. 887). Przesłanką powstania obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek jest opóźnienie tego organu w ustaleniu prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego lub wypłaty tego świadczenia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, że zawarte w art. 85 ust. 1 ustawy określenie: "nie ustalił prawa do świadczenia" oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2001 r., II UKN 402/00, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 501). Zdaniem Sądu meriti w przedmiotowej sprawie miała miejsce właśnie taka sytuacja - ZUS nie wypłacił wnioskodawczyni świadczeń, pomimo iż mógł je w oparciu o zgromadzone dokumenty i informacje wypłacić.

Zgodnie jednak z art. 85 ust. 1 zdanie ostatnie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych prawo do odsetek nie dotyczy przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. Organ rentowy ponosi odpowiedzialność za odmowę przyznania świadczenia, jeżeli wszystkie niezbędne okoliczności faktyczne uzasadniające nabycie prawa zostały ustalone w postępowaniu przed tym organem, a odmowa przyznania świadczenia jest wynikiem błędu w wykładni lub/i zastosowaniu prawa materialnego. W takim przypadku późniejsze wydanie prawomocnego wyroku sądu ubezpieczeń społecznych przyznającego świadczenie i wpływ tego wyroku do organu rentowego nie mają znaczenia dla biegu terminu do wydania decyzji, od upływu którego ubezpieczonemu przysługują ustawowe odsetki (wyrok SA w Lublinie z dnia 26 czerwca 2013r. III AUa 208/13 LEX nr 1331074).

Z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika nadto, że przewidziane w art. 85 ust. 1 zdanie drugie wyłączenie obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek nie jest zależne od wykazania, że organ rentowy nie ponosi winy w powstaniu opóźnienia. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 października 2004r. (IIUKN 485/03 opubl. OSNP 2005/10/147) wyraził pogląd, iż zawarte w tym przepisie określenie: "okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności" jest bardziej zbliżone znaczeniowo do używanego w przepisach prawa określenia: "przyczyn niezależnych od organu", co oznacza, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest obowiązany do wypłaty odsetek nie tylko wtedy, gdy nie ponosi winy w opóźnieniu, lecz także wtedy, gdy opóźnienie w ustaleniu i wypłacie prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego jest skutkiem innych przyczyn niezależnych od Zakładu. Odnosząc powyższe do rozpoznawanej sprawy Sąd meriti podkreślił, że w postępowaniu sądowym w związku z odwołaniem wnioskodawczyni od decyzji organu rentowego stwierdzającej podleganie ubezpieczeniom

społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, nie zostały przeprowadzone żadne dowody, których to przeprowadzenie mogłoby ewentualnie doprowadzić do odmiennych ustaleń. Kwestią zasadniczą była interpretacja przepisów. ZUS dysponując wnioskiem G. R. o wyrażenie zgody na opłacenie składki za październik 2011 roku po terminie, mógł taką zgodę wyrazić, co skutkowałoby automatycznie nabyciem przez nią prawa do zasiłku chorobowego za sporny okres.

Mając powyższe na uwadze na podstawie art.477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Rejonowy orzekł, jak w sentencji.

Powyższy orzeczenie w całości zaskarżył pozwany organ rentowy.

W apelacji strona zarzuciła wyrokowi naruszenie przepisów prawa materialnego, a w szczególności art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2013 roku, poz. 1442) w związku z przepisami ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz.U. z 2014 roku, poz. 159) poprzez niewłaściwą wykładnię przepisów i ich zastosowanie polegające na przyjęciu, że organ rentowy jest zobowiązany do wypłaty odsetek z powodu opóźnionego terminu wypłacenia w następstwie okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność.

Wskazując na powyższe apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania od decyzji z dnia 27 sierpnia 2013 roku, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W dniu 12 czerwca 2014 roku na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik organu rentowego poparł apelację, zaś wnioskodawczyni wniosła o oddalenie tego środka zaskarżenia.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.jedn. Dz.U. z 2014 roku, poz. 159), płatnicy składek, o których mowa w art. 61 ust. 1 pkt 1, wypłacają zasiłki w terminach przyjętych dla wypłaty wynagrodzeń lub dochodów, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych bieżąco po stwierdzeniu uprawnień. Zasiłki te wypłaca się nie później jednak niż w ciągu 30 dni od daty złożenia dokumentów niezbędnych do stwierdzenia uprawnień do zasiłków. Jeżeli płatnik składek nie wypłacił zasiłku w terminie, o którym mowa w ust. 1, jest on obowiązany do wypłaty odsetek od tego zasiłku w wysokości i na zasadach określonych w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych (ust.2).

Natomiast w świetle art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.jedn. Dz.U. z 2013 roku, poz. 1442) jeżeli Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ustalił w terminie prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Zauważyć należy, że utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego jednoznacznie, w interesie ubezpieczonych, interpretuje przepis art. 85 ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych w ten sposób, że dla stwierdzenia, iż organ rentowy wypłacając świadczenie z opóźnieniem nie ponosi za to opóźnienie odpowiedzialności, konieczne jest wykazanie, że w przepisany termin przesłanki określonego świadczenia nie były wykazane, a zatem ZUS nie mógł jednoznacznie stwierdzić nabycia prawa do tego świadczenia.

Zdaniem Sądu Okręgowego oznacza to, że zasiłek chorobowy wypłaca się nie później jednak niż w ciągu 30 dni od daty złożenia dokumentów niezbędnych do stwierdzenia uprawnień. Jeżeli ZUS w terminie nie wypłacił świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek (ustawowych), chyba że opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności (art. 85 u.s.u.s.) - teza wyroku SN z dnia 7 lutego 2006 roku, I UK 191/05, OSP

2007, z. 4, poz. 38. Przepis art. 85 ust. 1 ustawy systemowej przewiduje bowiem wyłączenie odpowiedzialności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu uchybienia terminom przewidzianym w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych w przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności. W judykaturze przyjmowano taką możliwość, gdy opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczeń było skutkiem przyczyn niezależnych od organu (por. wyroki SN z dnia 7 października 2004 r., II UK 485/03, OSNP 2005, nr 10, poz. 147 i z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04, OSNP 2005, nr 19, poz. 308).

Zgodzić należy się ze skarżącym, że organ rentowy odmawiając prawa do wyrażenia zgody na opłacenie składki po terminie, ma możliwość podejmowania swobodnej decyzji w trybie art. 14 ustawy systemowej. Jednak swobody tej w żadnym wypadku nie można utożsamiać z dowolnością. Zauważyć należy, że organ rentowy podejmując decyzje o wyrażeniu lub niewyrażeniu zgody na opłacenie składki po terminie dokonuje swobodnej oceny na podstawie konkretnych okoliczności. W orzecznictwie sądowym podkreśla się, że jakkolwiek w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych nie zostały określone przesłanki wyrażenia zgody na opłacenie składki po terminie, nie oznacza to jednak przyznania Zakładowi niczym nieskrepowanego uznania w uwzględnieniu lub nieuwzględnieniu wniosku o wyrażenie zgody. Przyznana kompetencja winna być wykonywana według sprawdzalnych, sprawiedliwych kryteriów. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wyposażony w uprawnienie wyrażania zgody na opłacenie składki po terminie winien ujawnić, jakimi przesłankami kierował się odmawiając jej, a jego decyzja podlega merytorycznej ocenie sądu (uchwała SN z dnia 8 stycznia 2007 r., I UZP 6/06; postanowienie SN z dnia 14 listopada 2007 r., II UK 65/07; wyrok SN z dnia 8 listopada 2012 r., II UK 90/12). Czyli ocena ta winna być zobiektywizowana przy zaistnieniu konkretnych okoliczności. Jak ustalił Sąd Rejonowy uprzednio odmówiono wnioskodawczyni prawa do zasiłku chorobowego za sporny okres z uwagi na ustalenie, iż nie podlega ona ubezpieczeniu chorobowego od października 2011 roku z uwagi na opłacenie składki w zaniżonej wysokości. Natomiast wydanie decyzji przyznającej prawo do zasiłku chorobowego było skutkiem wydania przez Sąd Apelacyjny wyroku ustalającego, iż ubezpieczenie chorobowe wnioskodawczyni nie ustało z dniem 30 września 2011 roku. Przesłanką do powyższego ustalenia było stwierdzenie, iż nieprawidłowo ZUS nie wyraził zgody na przywrócenie wnioskodawczyni terminu do opłacenia składki na ubezpieczenie chorobowe za październik 2011 roku. Oznacza to, że wnioskodawczyni nie przedstawiła nowych dowodów, które nie byłyby znane na etapie wydania decyzji przez organ rentowy. Nie zostały także ujawnione żadne nowe okoliczności - nie znane wcześniej organowi rentowemu. Sąd Apelacyjny wyprowadził odmienne wnioski dysponując tymi samymi danymi co organ rentowy. Sąd ten wskazał, że nie można wiązać i uzależniać wyrażenia zgody na opłacenie składki po terminie od powodu, dla którego wnioskodawczyni zasiłku chorobowego nie otrzymała i należy oddzielić od siebie te dwa zdarzenia. Czym innym jest bowiem brak prawa do zasiłku, nawet spowodowany sprzecznym z prawem zachowaniem wnioskodawczyni, a czym innym jest przyczyna, która spowodowała opłacenie składki po terminie. Przed otrzymaniem decyzji o odmowie prawa do zasiłku chorobowego za okres od 18 października 2011 roku do 8 listopada 2011 roku, wnioskodawczyni nawet nie mogła przypuszczać, że ten zasiłek jej się nie należy. Nie było więc powodu aby zapłaciła za ten okres składkę na ubezpieczenie chorobowe. Jediną przyczyną, która spowodowała zapłatę składki za październik 2011 roku po terminie, był stwierdzony już po dniu 10 listopada 2011 roku, czyli po dniu, w którym składka powinna być zapłacona, brak prawa do zasiłku chorobowego od 18 października do 8 listopada 2011 roku. Wnioskodawczyni nie mogła zapłacić składki w terminie, czyli do 10 listopada, bo złożyła do ZUS zwolnienie lekarskie i była przeświadczona, że otrzyma zasiłek chorobowy, tym bardziej, że jak wynika z akt sprawy, wszystkie wymogi formalne do przyznania zasiłku spełniła. Oznacza to, że decyzja ta mogła zapaść już na etapie rozpatrywania przez organ rentowy wniosku G. R. o przywrócenie jej terminu do opłacenia spornej składki. Odmienne rozstrzygnięcie wynikało z faktu odmiennej interpretacji art. 14 ust.2 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Zatem u podstaw orzeczenia Sądu Apelacyjnego leży te same okoliczności, które były znane organowi rentowemu w chwili wydania decyzji o odmowie przywrócenia terminu do opłacenia składki. Zatem ZUS dysponując wnioskiem G. R. o wyrażenie zgody na opłacenie składki za październik 2011 roku po terminie, mógł taką zgodę wyrazić już wtedy, co skutkowało by automatycznie nabyciem przez nią prawa do zasiłku chorobowego za sporny okres. ZUS miał możliwość wydania prawidłowej decyzji, a pomimo to nie wyraził zgody na opłacenie składki po terminie.

Jednocześnie zwrócić należy uwagę, że w myśl art. 365 k.p.c., orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. W związku z tym Sąd Rejonowy, jak i Sąd Okręgowy orzeczeniem Sądu Apelacyjnego z dnia 28 czerwca 2013 roku był związany.

Uznać zatem należy, że opóźnienie w wypłacie zasiłku chorobowego za okres 9 listopada 2011 roku – 30 listopada 2011 roku było spowodowane okolicznościami, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność. Rozstrzygnięcie Sądu meriti jest prawidłowe, gdyż znajduje podstawy w okolicznościach sprawy.

Reasumując, w ocenie Sądu II instancji Sąd Rejonowy, badając poprawność zaskarżonej decyzji dokonał prawidłowej interpretacji przepisów ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Rozumowanie Sądu pierwszej instancji było logiczne i spójne, a poczynione ustalenia i wysnute wnioski w pełni poprawne i rzetelne. Z tych też względów brak jest podstaw do zmiany zaskarżonego wyroku, mocą którego Sąd Rejonowy zasadnie uznał, że wnioskodawczyni przysługuje prawo do odsetek ustawowych za wskazany w sentencji wyroku okres.

W konsekwencji Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k. p. c. oddalił apelację organu rentowego uznając, iż jest ona bezzasadna.

Przewodnicząca Sędziowie